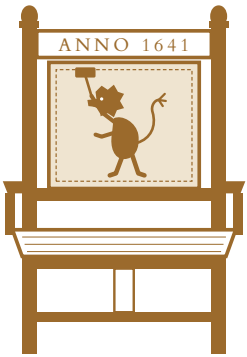
WARIES MISDAADREEKS · Nº 292

Stoelgang in Oirschot

De zaak van de gevallen meubelmaker

MISDAADPUZZEL IN BRIEVEN EN KAARTEN

UITGEVERIJ WARIES

Een schoenendoos vol doorslagen

Mijn grootvader Harrie van Gestel was meubelmaker in Oirschot. Hij sneed eikenhout zoals andere mensen schrijven, en hij schreef zoals hij hout sneed: langzaam, met een rechte rug, en altijd met een doorslag. Op de oude Olivetti van mijn oma typte hij zijn brieven met een vel carbonpapier ertussen, en die blauwe kopieën bewaarde hij in een schoenendoos met het opschrift *uitgaand*. Een tweede doos heette *binnengekomen*.

Op maandagavond 8 november 1993 viel hij van de steile trap naar zijn zolder. Hij was net negenenzeventig geworden. De buurvrouw vond hem de volgende ochtend. De huisarts zag een oude man die gevallen was, de politie zag een huis zonder braaksporen, en iedereen zei wat je dan zegt: hij had die trap niet meer op moeten gaan.

Ik was zevenentwintig en woonde in Nijmegen. Na de uitvaart nam ik de twee schoenendozen mee, en later stuurde zijn oude vriend Fons Wagemakers uit Zierikzee mij de brieven terug die opa hem had geschreven. Wat ik las, liet mij niet meer los. Opa had in de laatste drie weken van zijn leven iets ontdekt over een beroemde Oirschotse stoel, en dat had hij aan meer mensen laten weten dan goed voor hem was.

Ik ben toen zelf gaan schrijven. Iedereen die hem die laatste weken had gesproken, kreeg een brief van mij. Sommigen antwoordden eerlijk, sommigen niet, sommigen pas de tweede keer. In december 1993 heb ik alles wat ik had in deze volgorde gelegd en naar de politie gestuurd.

Meer dan dertig jaar later geef ik die bundel uit zoals hij toen was. Ik heb er niets aan veranderd, behalve dat ik de stukken heb genummerd en hier en daar een plattegrondje heb gezet. Mijn eigen conclusies laat ik weg tot achter in het boek. U krijgt precies wat ik toen had, en u mag zelf kijken.

De kerk aan de Markt heette toen nog gewoon de Sint-Petrus; sinds 2013 is het een basiliek. De Grote Stoel staat er nog. Mijn grootvader heeft hem altijd een beetje te groot gevonden.

Lotte Smulders, voorjaar 2026

Hoe dit boek werkt

Dit is een puzzelboek, geen roman. Het bestaat uit drie bundels brieven en kaarten, in de volgorde waarin Lotte Smulders ze in 1993 heeft gelegd. Niemand vertelt u wat er gebeurd is. U leest, vergelijkt, rekent en trekt zelf uw conclusies.

Lees eerst de vragen op p. 63, zodat u weet waar u op moet letten. Lees dan de bundels van voor naar achter. Een potlood is handig; de werkbladen achterin helpen u om tijden, uitspraken en bewijzen op een rij te zetten.

Let op wie wat schrijft. Mensen schrijven niet altijd de waarheid, en wie de waarheid schrijft, weet niet altijd wat belangrijk is. Een ansichtkaart kan net zoveel zeggen als een lange brief. Kijk ook goed naar de afbeeldingen: kaarten, formulieren en stempels horen bij het dossier en zijn zorgvuldig nagetekend.

Vastgelopen? Achterin staan hints in drie niveaus, op hun kop gedrukt zodat u niet per ongeluk te veel leest. Niveau 1 wijst een richting aan, niveau 2 noemt de stukken, niveau 3 zegt bijna alles.

De oplossing zit achter een verzegelde pagina. Vul eerst het antwoordformulier in. Daarna mag u het zegel verbreken; de oplossing verwijst met paginanummers naar elk stuk bewijs.

Speelduur: twee tot vier uur, alleen of samen. Met twee of drie spelers werkt het goed om de bundels te verdelen en daarna elkaars stukken te ondervragen.

EEN PAAR WOORDEN UIT DE WERKPLAATS

Doorslag: de kopie die ontstaat als je typt met carbonpapier onder het vel; blauw van kleur. **Werkbon**: het formulier waarop een werkplaats een opdracht noteert. **Dagschoot en nachtschoot**: een deurslot heeft een schuine schoot die vanzelf in het slot springt als je de deur dichttrekt (de dagschoot), en een rechte schoot die je alleen met de sleutel uitdraait (de nachtschoot). **Steektrap**: een zeer steile trap, bijna een ladder. **Krullen**: de houtkrullen die van de schaaf komen.

Inhoud

Wie is wie	6
Kuipersgang 5 en 7	7
Bundel I · De doorslagen (18 okt. tot 8 nov. 1993)	8
Bundel II · Na maandag (9 tot 20 nov. 1993)	28
Bundel III · Wat bleef liggen (21 nov. tot 10 dec. 1993)	47
Aan de lezer: de vragen	63
Werkbladen	66
Antwoordformulier	71
Hints in drie niveaus	73
Verzegeld	76
De oplossing	77
Nawoord	86

HET HART VAN OIRSCHOT

Wie is wie

Harrie van Gestel (79), meubelmaker in ruste, Kuipersgang 7, Oirschot. Weduwnaar van Jet (overleden 1985). Werkte van 1931 tot 1979 bij meubelmakerij Swinkels.

Lotte Smulders (27), zijn kleindochter, dochter van zijn overleden dochter Marij. Woont in Nijmegen. Stelde deze bundel samen.

Wim van Gestel (52), zijn zoon. Heeft een garagebedrijf in Best.

Fons Wagemakers (81), oud-collega en vriend van Harrie, woont sinds 1980 in Zierikzee.

Toos Habraken (72), buurvrouw, Kuipersgang 5.

Bart Kuijpers (31), jonge meubelmaker; huurt sinds 1991 de werkplaats achter Harries huis.

Jeroen Swinkels (53), antiquair, Swinkels Antiek in Oirschot. Zoon van Gerrit Swinkels (overleden 1988), Harries vroegere baas.

Ruud van Rixtel (49), eigenaar van Huize Dommelhof en van de Schepenstoel. Zoon van Theo van Rixtel (overleden 1990).

mr. drs. Annelies Verhoeven (41), taxateur meubelen bij Veilinghuis Baeten & Van Dam in ’s-Hertogenbosch.

DE STOEL

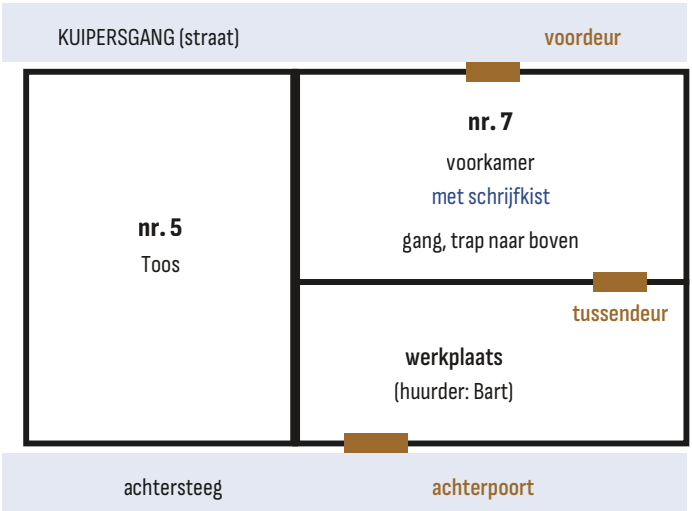
De **Schepenstoel**: een eikenhouten armstoel met hoge rug, in het bovenregel het opschrift ANNO 1641, in het rugpaneel een leeuw met een hamer. Al generaties in bezit van de familie Van Rixtel. In november 1993 aangeboden als kavel 214 op de veiling van Baeten & Van Dam.

WAAR EN WANNEER

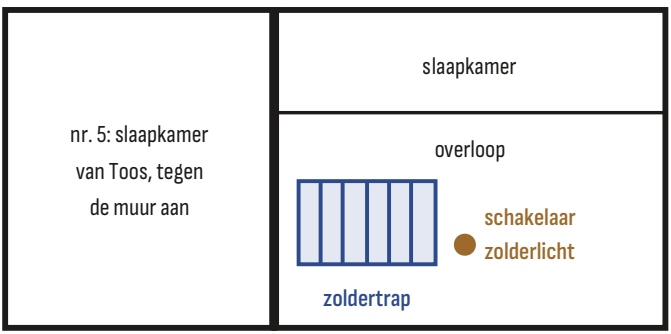
Oirschot, Noord-Brabant, oktober tot december 1993. Afstanden die in de stukken voorkomen: Oirschot ligt ongeveer 8 kilometer van Best, 17 kilometer van Eindhoven en 25 kilometer van ’s-Hertogenbosch.

Kuipersgang 5 en 7

BEGANE GROND

VERDIEPING

Zolder: bergruimte met dakraam aan de straatkant, van de straat af te zien. Vaders gereedschapskist staat onder het dakraam.

Schets van Lotte Smulders, november 1993. Niet op schaal.

2 KRANTENKNIPSEL, MEEGESTUURD DOOR FONS · DE NEDERLANDSE COURANT, ZATERDAG 16 OKTOBER 1993

DE NEDERLANDSE COURANT · KUNST & ANTIEK · ZATERDAG 16 OKTOBER 1993

Schepenstoel uit 1641 onder de hamer

'S-HERTOGENBOSCH - Een van de beroemdste stoelen van Brabant gaat eind november onder de hamer. Veilinghuis Baeten & Van Dam biedt op zaterdag 27 november de zogeheten Schepenstoel aan, een eikenhouten armstoel met hoge rug die al eeuwen in bezit is van de familie Van Rixtel op Huize Dommelhof bij Oirschot. De schatting is 160.000 tot 200.000 gulden.

De stoel dankt zijn naam aan de overlevering dat de schepenen van Oirschot er in de zeventiende eeuw recht in spraken. In het bovenregel staat ANNO 1641; het rugpaneel toont een leeuw met een hamer, volgens kenners een verwijzing naar het schrijnwerkersgilde. Het publiek zag de stoel voor het laatst op de Kempische Kunstdagen van 1938.

'Zelden zien we een Brabants stuk uit deze periode zo gaaf', zegt taxateur mr. drs. A. Verhoeven van het veilinghuis. 'Het snijwerk is fris, de constructie is gezond.' Volgens de herkomstverklaring van de Oirschotse antiquair J. Swinkels is de stoel nooit uit de familie geweest. In 1952 werd hij in de werkplaats van Swinkels' vader gereinigd en opnieuw in de was gezet.

Eigenaar R. van Rixtel noemt de verkoop 'een pijnlijke maar verstandige keuze. Een huis als Dommelhof onderhouden kost meer dan een stoel kan opbrengen, maar je moet ergens beginnen.' Er is volgens het veilinghuis 'nadrukkelijk belangstelling uit het buitenland'.

De kijkdagen zijn van 23 tot en met 25 november.

Foto: de Schepenstoel in de hal van Huize Dommelhof. (Foto veilinghuis)

3 BRIEF VAN HARRIE AAN FONS · WOENSDAG 20 OKTOBER 1993

Oirschot, woensdag 20 oktober 1993

Fons, jongen,

Dank voor je kaart en voor het knipsel. Ik heb het drie keer gelezen, toen heb ik mijn bril gepoetst en het nog een keer gelezen, en toen heb ik een borrel genomen terwijl het nog geen elf uur was. Jet zou er wat van gezegd hebben.

Je hebt goed gezien. Dat is hem. Dat is de stoel waar ik in '52 dertien weken mee in het achterhok heb gezeten. Maar

7 KIJKDAGKAART, MEEGESTUURD MET STUK 6

Baeten & Van Dam
Veiling meubelen en kunstnijverheid

Kavel 214

De Schepenstoel
Brabant, gedateerd 1641.
Eiken, gesneden. Hoge rug met bovenregel met opschrift ANNO 1641; rugpaneel met leeuw met hamer; stijlen met eikels; armleuningen op voluten; biezen zitting vernieuwd.
H. 128 cm.
Herkomst: familie Van Rixtel, Huize Dommelhof, Oirschot; in 1952 gereinigd en in de was gezet (meubelmakerij G. Swinkels, Oirschot).
Tentoongesteld: Kempische Kunstdagen, Oirschot 1938.
Schatting f 160.000 - 200.000

Kijkdagen: dinsdag 23, woensdag 24 en donderdag 25 november 1993, 10.00 - 17.00 uur.
Veiling: zaterdag 27 november 1993, aanvang 13.00 uur.
Deze kaart geeft toegang voor twee personen.

voor de heer Van Gestel, met vriendelijke groet, A.V.

De catalogusfoto is een zwart-witfoto van de stoel zoals hij in oktober 1993 in het depot stond.